

KİTAPİYAT

Prof. Dr. Huang Weimin, *Ousıman Dıguo (Osmanlı İmparatorluğu)*, Sanqın Chubanshi (Sanqın Yayınevi), Birinci Baskı, Xi'an Mayıs 2003, 22+8+455 Sayfa.

Burada tanıtmaya çalıştığımız kitap Çin'in Shaanxi eyaletinin başkenti Xian'da bulunan Kuzeybatı Üniversitesi'nin Yönetim Bilimi ve Felsefe bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmakta olan Prof. Dr. Huang Weimin tarafından kaleme alınmıştır. Yaklaşık olarak 10 yıl önce ülkemizde burslu olarak Ankara Üniversitesi'nde araştırmalarda bulunan Prof. Dr. Weimin, Çin'e döndükten sonra Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları'na duyduğu ilgiyi devam ettirmiş ve bu alanda pek çok makale yazmıştır. Birkaç yıl önce kendisinin önerisi ve öncülüğü ile bağlı bulunduğu üniversitede Atatürk'ün ölümünün 70. yıldönümü münasebetiyle bir anma programı düzenlenmiştir ki, böyle bir faaliyet

Çin'de bu konuda düzenlenen ilk faaliyet olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu adını taşıyan kitap Çin'de bu sahada yayımlanan ikinci kitaptır. Birincisi diğer bir Çinli araştırmacı Liu Ming'in editörlüğünü yaptığı, aynı ismi taşıyan ve 1990 yılında Shangwuyin Yayınevi tarafından basılan eserdir.

Huang Weimin'in kitabı Dünya İmparatorluklarının Yükseliş ve Çöküşleri serisinden çıktığı için, başlangıçta Çin'in önde gelen Orta Doğu Araştırmaları uzmanlarından olan Prof. Dr. Peng Shuzhi tarafından 22 sayfalık İmparatorlukların tarihi, uygarlığı ve aralarındaki uygarlık alanındaki ilişkiler hakkında bir yazısı yer almaktadır. Konuya oldukça detaylı bir şekilde yaklaşan Prof. Dr. Shuzhi'nin, yazısında Osmanlı İmparatorluğu'na değinmemiş olması oldukça ilgi çekicidir. Bize göre, yazdığı konu hakkında genel değerlendirmelerden sonra en azından

kitabın konusu hakkında kısa da olsa fikirlerini belirtseydi daha uygun olurdu. Prof. Dr. Shuzhi'nin bu yazısını yazarın 8 sayfalık Osmanlı tarihine giriş mahiyetinde bir Önsöz'ü takip etmektedir. Kitap genel olarak değerlendirildiğinde objektif bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Yazarın tarih formasyonuna sahip olmaması ve Osmanlıca ve Türkçe bilmemesi, onun Osmanlı İmparatorluğu konusunda derin tarihi analizler ve sentezler yapmasını engellemiştir. Ayrıca kitapta sıkça geçen Osmanlıca ve Türkçe isimlerin Çince telaffuzlarıyla verilmesi, bu alana ilgi duyan Çinli okuyucuların bu sözcüklerin orijinallerini öğrenmelerini engellemiştir.

Kitapta incelenen ana başlıklar şunlardır:

I. Küçük Asya'daki Türk Milleti

1. Türklerin Menşei ve Büyük Göçleri
2. İslamiyet'in Türkler Üzerindeki Tesirleri
3. Selçuk Türkleri ile Selçuklular Arasındaki Mücadeleler
4. Moğolların Küçük Asya'yı İstila Etmeleri

II. Osmanlıların Yükselişi

1. Osmanlı-Türk Beyliği
2. Osmanlıların Dış İstisaları
3. I. Yıldırım Beyazıt

4. Osmanlılar İle Timurlular Arasında Çıkan Çatışmalar

III. Osmanlı İmparatorluğu'nun Altın Çağı

1. Yeniden Güçlenme Dönemi
2. Fatih Sultan Mehmet
3. II. Beyazıt ve Oğlu I. Selim
4. Muhteşem Süleyman'ın Büyük İmparatorluğu

IV. Osmanlı İmparatorluğu'nda Toplum ve Toplum Sistemi

1. İmparatorluğun Yönetim Sistemi
2. İmparatorluğun Askeri Sistemi
3. İmparatorluğun Milletler Sistemi
4. İmparatorluğun Parlak Toplumsal Kültürü

V. Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküşü

1. Bozulma ve Zayıflama
2. Toplum Sisteminin Çöküşü
3. Kapıkulu Askerlerinin Güçlü Olduğu Dönemlerin Tekrar Gelişi
4. Dış Yenilgiler ve Tesirleri

VI. Osmanlı İmparatorluğu'nda Toplumsal Yenilikler

1. Toplumsal Yeniliklerin Yükselişi
2. Genç II. Selim

3. II. Mahmut'un Yenilik Hareketleri

4. Tanzimat Dönemi

VII. İmparatorluktan Çağdaş Cumhuriyetçiliğe

1. Jön Türkler ve Anayasal Hareketler

2. Baskıcı II. Abdülhamit

3. Jön Türklerin Liderliğindeki Toplumsal Yenilikler

4. Atatürk ve Kurtuluş Savaşı

oluşmaktadır. Çoğunluğu kitaplardan oluşan Çince yayınların önemli bir kısmı da Osmanlı tarihi ve kültürü hakkında olmayıp, çağdaş Türkiye tarihi, Ortadoğu tarihi ve Türkiye ekonomisi hakkında yazılmış eserlerdir. Yazarın ikinci elden de olsa Osmanlı tarihinin birinci elden kaynaklarını kullanması ve bunlar hakkında bilgiler vermemesi nedeniyle, kitabın konusunda orijinal yorumlar getirdiğini söylemek oldukça zordur. Fakat yazar eserinin bazı yerlerinde kendi fikirlerini de beyan etmiştir. Örneğin, 366. sayfada II. Abdülhamit hakkında yabancı ülkelerde genelde olumsuz intibaların bulunduğunu, fakat gerek Jön Türklerin onun hakkındaki olumsuz görüşleri ve gerekse batılıların XIX. yüzyılın 90'lı yıllarında Osmanlıların gerçekleştirdiğini iddia ettikleri Ermeni soykırımı gibi görüşlerin, bu dönemin özelliklerinin kavranmasından ve konunun bir bütün olarak görülmemesinden kaynaklandığını ifade etmektedir.

Söz konusu kitabın bir diğer önemli eksikliği ise 452 sayfalık metin boyunca hiçbir dipnot vermemesidir. Dolayısıyla yazarın hangi kısımları hangi eserden aldığı hususu tamamen karanlıkta kalmaktadır. Metnin üslubu her ne kadar

Yukarıda da belirtildiği üzere yazar kaynak dili olarak Osmanlıca'ya ve Türkçe'ye vakıf olmadığı için, eserini hazırlarken kaçınılmaz olarak İngilizce ve sınırlı sayıda Çince olarak yapılan araştırmalara dayanmak zorunda kalmıştır. Her ne kadar Çin'de burada tanıtmaya çalıştığımız kitap dışında sadece bir kez Osmanlı İmparatorluğu adlı kitap yayınlanmış olsa da, söz konusu dönem ve imparatorluk ile ilgili Çin'in çeşitli araştırma kurumları ve üniversiteleri tarafından çıkarılan süreli yayınlardaki çok sayıda makaleden yararlanmamış olması dikkati çekmektedir. Kitabın sonuna eklenen bibliyografya kısmında toplam 24 araştırma sonucuna yer verilmiş olup bunların ilk beş tanesi İngilizce, diğerleri ise Çince olarak yayınlanmış kitap ve makale isimlerinden

akademik olsa da bir tane bile dipnotun bulunmaması, kitaba şekil yönünden roman havası vermiş, dolayısıyla, genel olarak bibliyografyada yer alan bilgiler ve fikirler tekrar edilmiştir.

Kitabın sonuna yazarın nasıl bir sonuca vardığını belirten sonucun eklenmemesi ise dikkat çeken bir diğer eksikliklerdir.

Yukarıda sıralanan eksikliklere rağmen, birincisinden daha fazla bir hacme sahip olan Prof. Dr. Huang'ın bu eseriyle, Çinli akademisyenlerin yakın dönem Türk tarihine duydukları ilgiyi daha da artırdığını söylemek mümkündür. Ne var ki adı geçen ülkede Osmanlı İmparatorluğu dönemi, diğer bir deyişle yakın dönem Türk tarihine ilginin az olmasının nedeni, söz konusu dönem hakkındaki kaynakların eksikliğidir. Yazarın görev yaptığı Kuzeybatı Üniversitesi bünyesinde Çin'de ilk olarak Ortadoğu Araştırmaları Merkezi kurulmuş olmasına rağmen, bu üniversite ile herhangi bir Türk üniversitesinin akademik işbirliği

antlaşmasının olmamasından ya da böyle bir antlaşma olmasına rağmen kağıt üzerinde durup fiilen başlatılmaması nedeniyle, Çin'in Ortadoğu uzmanları yakın dönem Türk tarihi ile ilgili araştırmalarını yaparlarken batılı tarihçilerin eserlerini kullanmaktalar, bu nedenle de çoğu zaman onların fikirleriyle yetinmek zorunda kalmaktadırlar. Öyle ki, bizim daha önce görev yaptığımız üniversiteden dönemin rektörünün başkanlığında bir heyet, Kuzeybatı Üniversitesi'ni ziyaret ederek akademik işbirliği antlaşması imzalamış, hatta bu üniversitemiz bünyesinde Çince bölümünün bile açılması kararlaştırılmış; fakat aradan çok uzun süre geçmeden, hiçbir girişimde bulunulmadığından her hangi bir sonuç alınmamıştır.

Kitapta toplam siyah-beyaz olarak basılmış 14 resim 3 adet de harita bulunmakta olup, sonunda ekler kısmı bulunmamaktadır.

Eyüp SARITAŞ*

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edeb. Bölümü Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı; eyupsaritas1968@hotmail.com.